

Təranə Əliyeva
Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti
pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru, dosent
E-mail: tarana.aliyeva62@bk.ru

HEYDƏR ƏLİYEVİN NƏZƏRİ İRSİNDƏ MİLLİ-MƏNƏVİ DƏYƏRLƏR

Açar sözlər: Azərbaycan, Heydər Əliyev, ümummilli lider, milli dəyərlər

Görkəmli dövlət xadimi, müdrik diplomat, vətənpərvər, dahi insan Heydər Əliyevin anadan olmasından bir əsr keçir. Adı dünyanın ən parlaq, nüfuzlu şəxsiyyətlərinin adları ilə yanaşı çəkilən Heydər Əliyev tarixin yetişdirdiyi qüdrətli, fenomen şəxsiyyətlərdən biridir. Öz mənalı ömrünü millətə, dövlətin inkişafına həsr edən ulu öndəri milyonlarla azərbaycanlı böyük ehtiram və məhəbbətlə yad edir, xatirəsini əziz tutur.

Müstəqil Azərbaycan dövlətinin inkişafında əvəzsiz xidmətləri olan ümummilli liderin məruzə və çıxışlarında azərbaycançılıq ideologiyası, milli-mənəvi dəyərlər, Azərbaycan elmi, təhsili, mədəniyyəti, ana dili, müəllim şəxsiyyəti önəmli yer tutmuşdur.

Azərbaycan respublikasında vətəndaş tərbiyəsi dövlətin qurucusu H.Əliyevin azərbaycançılıq, milli dövlətçilik ideologiyasına əsaslanır. Azərbaycançılıq – Azərbaycanı yüksəltmək, dünyada tanımaq və onun əbədiliyini qorumaqdır ki, Heydər Əliyev bütün ömrünü bu ali və müqəddəs məqsədə həsr etmişdir. Öz müdrik siyasəti, möhkəm əqidəsi, tarixi uzaqgörənliyi ilə Heydər Əliyev müasir Azərbaycan dövlətinin qurulmasına, xalqının müstəqillik arzusuna çatmasına nail olmuşdur.

Milli dövlətçilik və milli-mənəvi dəyərlər bir-biri ilə sıx vəhdətdədir. Yalnız milli kimliyi bəlli olan və özünü bir millət kimi dərk edən xalqın bitkin inkişaf konsepsiyası ola bilər. Ümummilli lider nəinki bu konsepsiyayı yaratmışdır, həm də onu çox böyük ustalıqla, səbir və təmkinlə həyata keçirmişdir. “Mən fəxr edirəm ki, azərbaycanlıyam!” – deyən ulu öndər bütün həyatı boyu mənəvi-əxlaqi və dini dəyərlərimizin, adət-ənənələrimizin keşiyində durmuşdur. Dünyadakı qlobal integrasiya prosesində hər bir ölkə üçün tarixi dəyərlərin, mədəni zənginliyin qorunması və inkişafını təmin edən mühüm şərt güclü milli ideyanın mövcudluğudur. Bu baxımdan Azərbaycanın dünya birliyinə integrasiyasının təməl sütunlarından birini ulu öndər Heydər Əliyevin banisi olduğu azərbaycançılıq ideyası təşkil edir [3, s.17].

Əsrlər boyu formalaşmış yüksək milli-mənəvi dəyərləri sağlam niyyətlərlə qoruyaraq bütövlükdə cəmiyyətin inkişafına təsir göstərmək, milli irs və özünəməxsusluğunu gələcək nəsillərə ötürmək hər bir xalqın qarşısında duran çətin missiyadır. Azərbaycanda bu məsuliyyətli missiyanı məhz ulu öndər Heydər Əliyev öz çiyinlərinə götürərək xalqımızın milli-mənəvi dəyərlərini sevrək öz varlığında yaşatmışdır. Ulu öndər hər bir əməlinə bu dəyərləri müqəddəs bir xəzinə kimi qoruyaraq əbədiyaşarlığını təmin etmişdir. “Heydər Əliyev şəxsiyyətindən söhbət gedəndə bura Azərbaycanı da əlavə etmək lazım gəlir. Çünki Heydər Əliyev şəxsiyyəti çoxdan Azərbaycanla bütövləşmiş, onun ruhu Azərbaycana, Azərbaycanın ruhu Heydər Əliyevə keçmişdir [3, s.13].

Ümummilli lider həm bir dövlət rəhbəri, həm də Azərbaycanı qəlbən sevən, öz vətəni ilə qürur duyan vətəndaş kimi xalqımızın əsrlərlə yaşadıb-yaratdığı mənəvi-əxlaqi dəyərlərə yüksək önəm vermişdir. “Hər xalqın özünə, öz tarixi köklərinə, əcdadları tərəfindən yaradılmış milli-mənəvi dəyərlərinə bağlılığı böyük amildir. Biz də indi dünyanın mütərəqqi mənəvi dəyərlərindən istifadə edərək, xalqımızın mədəni səviyyəsini daha da inkişaf etdirərək, gənc nəsli daha da sağlam əhval-ruhiyyədə, saf əxlaqi əhval-ruhiyyədə tərbiyələndirməliyik” kimi fikirləri Heydər Əliyevin mədəniyyət konsepsiyasında başlıca yer tuturdu [2, s.15].

Əməkdar incəsənət xadimi, filologiya elmləri doktoru, professor Timuçin Əfəndiyev “H.Əliyev və milli-mənəvi dəyərlərimiz” adlı monoqrafiyasında H.Əliyev siyasətində milli-mənəvi dəyərlərimiz haqqında belə qeyd etmişdir: “Azərbaycan mədəniyyətinin hərtərəfli inkişafında və onun zəngin mənəvi-mədəni irsinin dünya mədəni aləminə çatdırılmasında Heydər Əliyev çox böyük rol oynamışdır və bu fəaliyyət respublikanın gələcək mənəvi-siyasi həyatı üçün nümunə və irsə

Heydər Əliyev və mədəniyyət siyasəti

münasibətdə siyasətin konsepsiyasının yaranması baxımından mühüm əhəmiyyətə malikdir”[2, s.25]. T.Əfəndiyev yazır ki, həm dövlət başçısı, həm də vətənpərvər bir insan kimi Heydər Əliyevin milli mədəniyyətə, mənəvi irsə göstərdiyi hörmət, verdiyi dəyər onun toxunduğu hər bir sahədə özünü göstərmiş və hətta, o, siyasəti də böyük mədəniyyətlə, səriştə ilə aparmağın lazım olduğunu tövsiyə etmişdir.

Heydər Əliyevin Azərbaycanda ikinci dəfə hakimiyyətə gəlişindən sonra elm və təhsil sahəsində milli-mənəvi dəyərlərimizə xüsusi diqqət və qayğı yeni vüsət almışdır. O, Azərbaycan gənclərinin milli ruhda tərbiyə olunmasına xüsusi diqqət yetirərək öz çıxışlarında, gənclərlə görüşlərində bu məsələni daim ön plana çəkmiş və gənclərə xalqımızın milli-mənəvi dəyərlərini yaşatmağı tövsiyə etmişdir. Dahi şəxsiyyət gənclərimizin öz tarixini, keçmişini bilməsini vacib hesab edirdi. O, gənclərin milli-mənəvi ruhda tərbiyə olunmalarını, milli mədəniyyətimizi, ənənələrimizi yaşatmağın zəruri olduğunu vurğulayırdı: “Gərək hər bir gənc Azərbaycan tarixini yaxşı bilsin, əgər bilməsə o həqiqi vətənpərvər ola bilməz” [1, s.113].

“Təhsil ocaqlarında gənclərimizi xalqımızın mənəvi dəyərləri əsasında tərbiyələndirmək, mənəvi cəhətdən sağlam və saf insanlar tərbiyə etmək məsələsi mühüm yer tutmalıdır” deyən ulu öndər azərbaycanlıların vahid bir etnik-siyasi toplum kimi tanınmasını təmin edən ideologiyanın həm də yeni və sağlam nəslin yetişməsi üçün şərait yarandığını qeyd etmişdir. Milliliklə müasirliyi, dinə inamla tolerantlığı, demokratik düşüncə ilə dövlətçilik şüurunu birləşdirən azərbaycançılıq ideologiyasının gücü də məhz bundadır.

Azərbaycançılığın ən mühüm komponenti olan ana dilinin inkişaf etdirilməsi sahəsində də bir sıra mühüm işlər həyata keçirilmişdir. Heydər Əliyev üçün ana dili azərbaycançılığın başlanğıc məqamı, təməl prinsipi olmuşdur. Müdrik rəhbər yaxşı başa düşürdü ki, xalqa milli-mənəvi dəyərlərini aşılamaq üçün ona, ilk növbədə öz dilini qaytarmaq və sevdirmək lazımdır. Hər bir xalqın milliliyini, mənəvi dəyərlərini, mədəniyyətini yaşadan, inkişaf etdirən onun dilidir. Ümummilli lider Heydər Əliyevin müstəqil Azərbaycanın Prezidenti seçilməsi ilə ölkəmizdə milli-mənəvi dəyərlərə, dinə münasibət tamamilə dəyişdi, dini-milliyetçi bayramlarımız dövlət səviyyəsində təntənəli şəkildə qeyd olunmağa başladı. Milli-mənəvi dəyərlərdən biri milli ideologiyaya hörmət göstərilməsi və ona zidd hərəkətlərin edilməməsidir. Cəmiyyətdə milli-mənəvi dəyərlərin dərk olunması isə o deməkdir ki, cəmiyyətin hər bir üzvü öz tarixi keçmişini, dövlətçilik ənənələrini, milli-mənəvi şüurunu, milli-mənəvi dəyərlərini qoruyur, dini dünyagörüşündə demokratik, mütərəqqi fikirlərə hörmətlə yanaşır, öz doğma vətəni, dili, dini, milləti ilə fəxr edir.

Ümummilli liderin siyasi varisi kimi Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev milli dəyərlərə dövlət səviyyəsində çox böyük qayğı göstərir. Hər bir məsələdə ulu öndərin ideyalarını meyar kimi görən ölkə başçısının milli dəyərlərin qorunması, inkişaf etdirilərək gələcək nəsillərə çatdırılması ilə bağlı siyasəti də bu baxımdan müasir dövrün reallıqları ilə şərtlənir, mənəvi dəyərlər dövrün, mövcud şəraitin və ictimai quruluşun ruhuna, tələblərinə uyğun cilalanır, yeni forma və məzmun kəsb edir. Milli dəyərlərimizin qorunmasına çevrilmiş dövlətimiz və ölkə başçısı İlham Əliyev xalqımızın milli dəyərlərinin təbliğinə, gənclərimizin bu ruhda tərbiyə olunmasına ciddi diqqət yetirir. Prezident İlham Əliyevin milli ideologiyaya dair baxışları onun siyasi portretinin əsas cizgilərini təcəssüm etdirir. Heydər Əliyev Fondunun milli dəyərlərimizin qorunması və təbliğ edilməsi istiqamətindəki geniş fəaliyyətini də xalqımız böyük minnətdarlıqla qarşılayır [4].

Tarix sübut edir ki, hər bir xalqı yaşadan onun milli dəyərləri – dili, adət-ənənələri, mədəniyyətidir. Azərbaycan xalqı da bu günədək məhz milli-mənəvi dəyərlərinə bağlılığı sayəsində özünün mövcudluğunu, özünəməxsusluğunu qoruyub saxlamışdır. Azərbaycan xalqının ən böyük sərvətlərindən biri onun zəngin milli-mədəni dövlətçilik irsinə sahib olmasıdır. Bu zəngin mənəvi irs xalqımız tərəfindən əsrlər boyunca yaradılmış və onun böyük bir hissəsi bu günədək qorunmuşdur.

Azərbaycan xalqının böyük tarixi, zəngin mədəniyyəti vardır. Bu milli-mənəvi zənginliyin dünyaya layiqincə təqdim olunması nəticə etibarilə ölkəmizin təbliğinə, beynəlxalq nüfuzunun yüksəlməsinə xidmət edir. Dünya xalqları arasında milli-mənəvi dəyərləri ilə tanınan Azərbaycan xalqı yaşatdığı və təbliğ etdiyi bəşəri ideyaları, adət-ənənələri, milli xüsusiyyətləri ilə özünəməxsus yer tutur. Rəhbər vəzifəyə gəlidiyi gündən ümummilli lider Heydər Əliyevin böyüklüyü,

Heydər Əliyev və mədəniyyət siyasəti

uzaqgörənliyi milli-mənəvi dəyərləri düzgün qiymətləndirməsi, daim diqqət mərkəzində saxlamasıdır. Heydər Əliyev milli-mənəvi dəyərlərimizin öyrənilməsini, qorunub saxlanmasını və inkişaf etdirilməsini əsas vəzifələrdən biri kimi irəli sürürdü. Çünki, bunlarsız millət yoxdur. Bunları qoruyub saxlamış xalq isə həmişə müstəqillik yolu ilə getmək, müstəqilliyini qorumaq əzmindədir.

Milli-mənəvi dəyərlərin qorunması və təbliği təkcə dövlətin üzərinə düşən məsuliyyət deyil. Bu məsuliyyətin mühüm hissəsi cəmiyyətin, vətəndaşların, ictimai qurumların, kütləvi informasiya vasitələrinin, mədəni-maarif müəssisələrinin üzərinə düşür. Hər bir vətəndaşın ölkənin mədəni sərvətlərindən istifadə etmək hüququ vardır. Eyni zamanda, hər kəs bu tarixi, mədəni və mənəvi irsə hörmətlə yanaşmalı, qayğı göstərməlidir. Azərbaycan xalqının milli-mənəvi irsini öyrənmək və təbliğ etməklə yanaşı, onun mühafizəsini də ölkəmizin milli təhlükəsizliyinin mühüm istiqaməti kimi diqqətdə saxlamaq gərəkdir.

“Azərbaycan dilini, mədəniyyətini, milli-mənəvi dəyərlərini, adət-ənənələrini yaşatmalıyıq. Ümumbəşəri dəyərlərlə milli-mənəvi dəyərlərin vəhdəti, sintezi bizim milli ideologiyamızın bu günü və gələcəyidir” – deyən Heydər Əliyev azərbaycançılığı milli ideologiya kimi irəli sürür, mədəniyyətimizi, mənəvi dəyərləri təkcə milli varlığımızın yox, həm də siyasi varlığımızın – dövlət quruculuğu prosesinin mühüm atributu kimi dəyərləndirirdi.

Ədəbiyyat siyahısı:

1. Cəbrayilov İ.H., Müasir təhsil: axtarışlar və perspektivlər. Bakı: Mütərcim, 2013, s.113
2. Əfəndiyev T.İ., H.Əliyev və milli-mənəvi dəyərlərimiz. Bakı: 2011, 270 s.
3. Milli-mənəvi dəyərlərin təbliğində kitabxanaların rolu. Bakı: 2011, 86 s.
4. <http://tovuz-ih.gov.az/az/news/1049.htm>